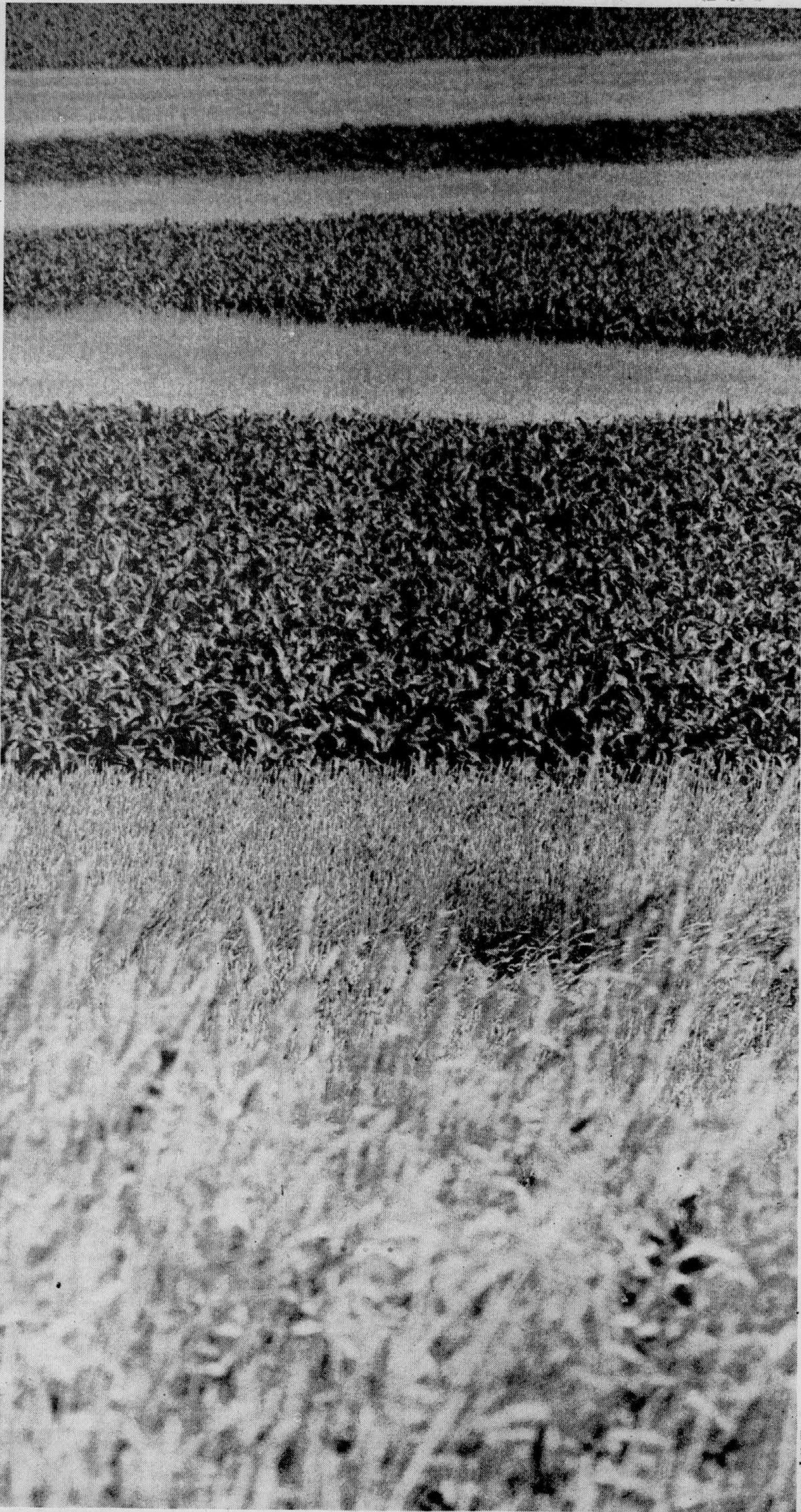

Krave malo manj smrdijo

V petnajstih vojvodinskih občinah na družbenih kmetijskih posestvih ne redijo niti ene krave, v petih občinah pa na takih posestvih ne pitajo niti ene same svinje. Na vsakih 100 hektarov družbene zemlje imajo povprečno samo 3 do 4 krave, pri kmetih pa se je od lani število krav zmanjšalo za 10 tisoč, so pesimistično zapisali novosadski časopisi. Pred mesecem, ko je odpirala novosadski kmetijski sejem, je predsednica ZIS Milka Planinc govorila o našem kmetijstvu z zmernim optimizmom. Kmetijstvo je lani doseglo zadovoljive rezultate: proizvodnja je poskočila za 7 odstotkov, letošnja setev je bila opravljena sorazmerno dobro, napovedi o žetvi niso slabe, vendar smo še daleč od tistega, kar bi naše kmetijstvo lahko dalo in s čemer bi bili lahko vsi zadovoljni.

Z drugega konca, zlasti iz industrijskih krajev, kjer je bilo letos precej težav pri oskrbi tudi s hrano, je slišati hude, posplošene očitke: naši kmetje so leni, delajo sto dni na leto in lahko dobro živijo, ker so cene pridelkov tako visoke. Toda ZIS je pravkar še podražil pšenico na 15 dinarjev za kilogram. V nekaterih koncih Jugoslavije že 10 let velja predpis, da kmetje ne smejo rediti več kot 100 prašičev. V Vojvodini so v nekaterih občinah prepovedali, da bi kmetje smeli imeti živino v središču celo najmanjših vasic, ker smrdijo, prepovedano je krave voditi skozi vaške ulice, ponekod so kravam celo prepovedali vstop na pašnike.

Vseh teh pikolovskih podrobnosti nismo šli preverjati, kajti slišimo lahko še druge. Po nekaterih podatkih je v naši čredi zdaj prav toliko glav živine kot leta 1910, imamo pa 3.600 klavnic in skoraj vse se otepajo z izgubami. Skoraj vsi naši pridelki so dražji kot drugod po svetu, kjer imajo približno enako ugodne naravne možnosti za kmetijstvo. Nekoč je bil dinar konvertibilen prav zaradi našega kmetijstva, zdaj mu tudi zaradi njega pada vrednost.

Težko je najti primerjave, ki bi pokazale, kje smo v kmetijstvu pred svetom. Pa vendar je gospodarska politika ugotovila, da mora postati kmetijstvo eden od najmočnejših stebrov, na katerem bo grajena gospodarska stabilizacija. Pravzaprav nič novega, kajti v povojnem obdobju smo sprejeli že nekaj zelenih planov, ki so zahtevali prav to, pa je kmetijstvo svoj delež v družbenem dohodku čedalje bolj zmanjševalo, zemlje je bilo vsako leto manj obdelane, dokler nismo prišli do tega, da smo na naših njivah pridelali hrane le za 17 milijonov ljudi (strokovnjaki pa pravijo, da bi je lahko pridelali za 60 milijonov), za 5 milijonov Jugoslovancev pa jo je bilo treba uvoziti.

Toda! Podatki tik pred letošnjo žetvijo dokaj zgovorno kažejo, da nam je navzdol drveči voz kmetijstva vendarle uspelo zaustaviti in da ga potiskamo nazaj. Že leta 1981 je bilo opaziti, da kmetijska proizvodnja ne stagnira več, lani smo, tudi zaradi dobre letine, potolkli marsikateri star rekord in je kmetijska proizvodnja poskočila za 7 odstotkov. Letos ne kaže slabo, čeprav je bilo zaradi suše in bolezni že veliko stokanja. Kaj to pomeni, morda najbolj slikovito pokažejo naslednji podatki: leta 1980 je Jugoslaviji prvič uspelo, da je izvozila za milijardo dolarjev hrane, letos ji bo najbrž uspelo, da bo kmetijstvo izvozilo več kot mora uvoziti. Izvozili naj bi za 1,5 milijarde dolarjev hrane, uvozili pa za 1,37 milijarde dolarjev, pri čemer predstavlja uvoz reprodukcijskega materiala kar 474 milijona dolarjev.

Kaj se je torej zgodilo v jugoslovanskem kmetijstvu, poleg tega, da je dobilo v gospodarskih načrtih prednostno vlogo in da sprotne gospodarske politike poskuša iskati rešitve, ki jih ta prednostna vloga terja!

Pokazalo se je, da je bilo jugoslovansko kmetijstvo neorganizirano in da prav zaradi tega ni napredovalo. Kakor hitro so bili presečkani nekateri vozli, se je angažiranost povečala. Med posameznimi konci Jugoslavije so v organiziranosti sicer še strašanske razlike, toda tam, kjer jim jo je uspelo izboljšati, se je pokazal viden napredek: obdelanih je precej več njiv, pridelki so boljši, izvoz napreduje, zasebni kmetje se vključujejo v organizirano proizvodnjo, odkupljenega je bilo precej več pridelka kot nekdanj, oživljati so začele skupne naložbe v kmetijstvo, treznejše se obrača denar, kmetijske zadruge se začnajo počasi ukvarjati s tistim delom, za katerega so bile ustanovljene.

Toda, to je vendarle šele začetek, če hočemo doseči, da bo kmetijstvo postalo eno od temeljev našega gospodarstva, kajti pridelamo še vedno zelo malo in kar pridelamo, je izredno drago. Drago je predvsem zato, ker vsakomur dopuščamo, da špekulira. Znano je, da je, na primer, proizvodna cena koruze 8 dinarjev (in to proizvajalci tudi priznajo), toda zdaj jo je skorajda nemogoče dobiti po 14 dinarjev za kilogram, kajti proizvajalci so umetno ustvarili pomanjkanje in s tem dvignili cene, država pa zaradi devizne suše ne more posredovati z uvozom in zbiti napihnjenih cen. Podobno je pri pšenici, mesu, olju, sladkorju, zaradi česar je draginja pretirana. Vajeti drži v rokah proizvajalec. Spustil jih bo le, če bo pridelek velik, zato se zdi, da je največji uspeh gospodarske politike prav v tem, da ji je uspelo spodbuditi pridelovanje, čeprav ponekod z dokaj trdim prijemom.

Pridelki so seveda dragi tudi zaradi drugih stvari. Povprečna velikost njiv je pri nas nekaj več kot 30 arov in kmetje porabijo tretjino goriva samo za to, da pridejo do njive. O zložbah pa je komajda kaj slišati. Celo v Srbiji ima samo 6 odstotkov kmetov toliko zemlje, kolikor dovoljuje zemljiški maksimum (10 ha). Če bo ostalo pri tem, kmetijstvo ne bo doseglo začrtanih gospodarskih ciljev, kar narekuje, da hitro izoblikuje ustrezno zemljiško politiko, ki je zdaj praktično nimamo. Kajti to, da kmeta zaprejo, ker je preoral družbeno zemljo, ki je nihče že več let ni obdelal, je odraz slabe politike. To, da izvozniku piščančjega mesa že od lanskega oktobra ne izplačajo 3,6 milijona dolarjev, ki jih je zaslužil z izvozom in če niti ne more zvedeti, kje je ta denar, je tudi odraz zdajšnjih razmer. Kmetje pa obdržijo slabe izkušnje v spominu.

Brez ekonomske politike, ki bo prisilila (in nagradila) vse, da bodo zemljo čimbolj obdelovali, in onemogočila tiste, ki živijo od rente, ne bo mogoče napredovati. Zdajšnja je sicer usmerjena v to, toda, če gledamo na trenutne razmere v kmetijstvu in jih ocenjujemo po tem, kaj bi lahko storili, pa nismo, ne moremo biti zadovoljni. Kajti, storiti je treba toliko, da bomo pridelali dovolj zase, da bomo napolnili prazne rezerve, da bomo lahko veliko več izvažali in da naši pridelki ne bodo dragi. Zadovoljni pa smo lahko, da krave vendarle ne smrdijo več toliko.

JOŽE PETROVIČ

Preveč pričakujemo, da bodo nepravilno ljudje samokritični in kar odšli z delovnih mest
Tema tedna o kadrovske politiki v gospodarstvu in kadrovske potencialih
Poštni predal 29

14

Avugst Pudgar
Li Xiannian
Portret tedna
Boris Jež
Doklej še uspavani delegati?
Dokumenti Kraigherjeve komisije v predalih

15

Jancz Odar in Pavle Burkelje
Ob premogu tudi donosna industrija
Nova priloznost Zasavja
Helena Kos
50 dinarjev za vsak predlog
Bo Alpes ostal osamljen z akcijo »nič napake«
Slobodan Dukić
Žitnica Evrope uvaža meso
Vojvodina brez krav, mi pa brez zrezkov
Borut Contala
Nihče ne računa cene slabega varstva
Nesreče pri delu se dogajajo tudi v tujini

16

Boris Bernetič
Vsi skupaj bi morda zmogli en jugo avto
Aktualen pogovor
Vsak najrajši vidi le sebe in večje pravice
Okrogla miza: Po javni razpravi o pokojninskem zakonu
Dragiša Bošković
Washington ni za prepir, a ne popušča
ZDA in UNCTAD
Beograjska konferenca
V žarišču

17

Dušan Dolinar
UNCTAD o neenaki soodvisnosti
Strateški tokovi gospodarske konference se šele razkrivajo
Avugst Pudgar
Generali so poglobili krizo
Argentina
Ante Jerkov
Drugi obisk v drugih okoliščinah
Papež na Poljskem
Mojca Drčar-Murko
Iskanje »konkretne utopije«
SPD preureja vrste

19

Živa Paulin
Ljudje žive tudi brez grla
Posledice zadržnega kašlja
Oto Giacomelli
Bojan Križaj v posebni mednarodni komisiji
Glas šampionov bolj odmeva
Andreja Tauber
Koreograf, ki ne mara obnavljanja
Mirko Šparembek spet pripravlja ljubljanske baletnike
Vesna Marinič
Zmeraj se najde izhod, pravi Obtoženi
Sterijev nagajenec Brane Ivane

20

Stephen Jay Gould
Pračlovek: po vsej sili Anglež
Uganke zgodovine

21

Za primanjkljaj deviz so krive predvsem zamude plačil tujih kupcev
Anketa o pičljem dotoku deviz v tem letu

Jug Grizelj
Kult osebnosti ustvarjajo »štacunarjke«
Od sobote do sobote

24

